

BEWAAR HET PAND

UITGAVE TOT BEVORDERING VAN DE HANDHAVING DER OUDE GEREFORMEERDE BEGINSELEN

Meditatie

Paulus in Rome (8)

"Predikende het Koninkrijk Gods"
Handelingen 28:31a

Het is adventstijd. We bereiden ons voor op het kerstfeest. Hoe heerlijk en hoe wonderlijk heeft God het gebed verhoord. "Och dat Gij de hemelen scheurdet en dat Gij nederkwaamt". Dat was de smeekbede onder het Oude Testament. In de kerstnacht door het kerstfeit heeft God Zich betoond als de Hoorder der gebeden en als een Waarmaker van Zijn Woord, van Zijn belofte. In en met het Kind van Bethlehem is het Koninkrijk van God op de aarde gekomen; en Jezus Christus is de Koning van dat Koninkrijk.

Eens heeft Nebukadnezar gedroomd over koninkrijken. Daniël heeft de droom verklaard, en geprofeteerd: de God des hemels zal een Koninkrijk verwekken dat in der eeuwigheid niet zal verteerd worden; dat Koninkrijk zal al die koninkrijken vermalen en te niet doen, maar zelf zal het in alle eeuwigheid bestaan."

Wel - de vervulling van die profetie begint als Paulus - let erop: in een keten! - in Rome is. Hij is daar bezig het Koninkrijk Gods te prediken. O zeker - de prediker zal straks de marteldood sterven. Maar het grote Romeinse rijk begint vermalen te worden. De machtige keizer inclusief de grote christenhater Nero zullen tenonder gaan. Het Koninkrijk begint aan z'n triomftocht in Europa, en tenslotte over heel de aarde. Nogmaals: het doet koninkrijken te niet, het vermaalt ze. Welke machten er ook zullen zijn, ze zullen niet overwinnen; ze zullen overwonnen worden. Want het Koninkrijk der hemelen bestaat in alle eeuwigheid!

Eens - satan in de woestijn der verzoeking: "aanbid mij, en ik zal u geven al

de koninkrijken". Ja, dat kon hij. Door de zondeval van u en van mij satan heer en meester geworden. Maar hoor: "satan, er staat geschreven...." Jezus wederstaat de verzoeker. Hij gaat de weg naar het kruis. Vanwege Gods waarachtigheid, rechtvaardigheid en heiligheid; er was geen andere weg. Zo is Hij, Jezus, met Zijn doorboorde handen de Koning van het Koninkrijk geworden.

Het Koninkrijk der hemelen - het heeft geen grenzen. 't Is niet zichtbaar als andere koninkrijken. 't Is niet aards; 't komt niet van beneden; 't komt van boven; 't is hemels. Al daar op z'n juiste plaats. Dat Koninkrijk is een realiteit, een werkelijkheid!

Gods Woord kent tweeërlei Koninkrijk. Het onderscheid moeten we weten. Eerst maar: het Koninkrijk is niet gelijk aan de kerk. Ik denk dat het Koninkrijk uitgebreider is.

Dan denken we aan Mattheus 25: de gelijkenis van de vijf wijze en de vijf dwaze maagden. De Heere Jezus heeft gezegd: "alsdan zal het Koninkrijk der hemelen gelijk zijn aan". Dus in dat Koninkrijk zijn bekeerden en onbekeerden. Het omvat het kerkvolk. Allen die geboren zijn op het terrein van het verbond, en vanwege dat verbond gedoopt zijn. O wat is het rijk om tot dat Koninkrijk te behoren. God, de genadige God heeft onderscheid gemaakt, terwijl er geen onderscheid is. Daarom is het verschrikkelijk voor zulkeen om toch verloren te gaan, om als kind van het Koninkrijk te worden buitengeworpen! Nu spreekt de Schrift ook op andere wijze over het Koninkrijk. Weer beroepen we ons op woorden van de Heere Jezus. Hij zei: "tenzij iemand wedergeboren wordt, hij kan het Koninkrijk Gods niet zien". Hier gaat het dus over het Koninkrijk

waarin men alleen door wedergeboorte komt. Van nature zijn we onderdaan van de vorst der duisternis. Zijn we in de duisternis. Door het werk van de Heilige Geest wordt het domicilie verlegd, wordt een zondaar getrokken uit de duisternis tot het wonderbare licht van het Rijk Gods. 't Is vóór het kerstfeest. Overal worden lichten ontstoken om het duister te verdrijven. Maar daarmee is hét duister, de schaduw des doods nog niet verdreven! Kent u het gebed: "Uw Koninkrijk kome"? Dat is een gebed aan het begin en bij de voortgang. Het gaat om mijn onderwerping en om mijn al meer onderworpen worden aan de Koning van het Koninkrijk der hemelen. Om alleen maar Zijn wil te doen. Gelijk de engelen in de hemel. Daaraan worden nu de echte burgers van hét Koninkrijk gekend. Hier is de vrucht van de wedergeboorte. Ze begeren te leven naar de wil van de Koning. Ze krijgen lief de wetten van dat Koninkrijk. De kinderen van hét Koninkrijk komen uit als kinderen van dat Rijk!

Bent u zelf nog koning? Zit uzelf nog op de troon? Is satan nog uw heer? Denk er toch aan: dat Koninkrijk vermaalt, maakt teniet elk ander koninkrijk. In hét Koninkrijk is alles op z'n juiste plaats. Daar is vrede. Daar is God Vader, daar is een mens kind. 't Is daar al hemels, weer paradijs. Door het Kind van Bethlehem, Dat kwam zonder gedaante, zonder heerlijkheid. Is dat, is dat de Koning? O mijn ziel aanbid dat aan. Het kon niet anders. Het had anders gekund. Dan was er geen Koninkrijk der hemelen gekomen. Dan was er naar Gods recht slechts de eeuwige dood. Echter - daar is Gods barmhartigheid. Hij de bewogen God! Daarom dat kruis op Golgotha. Daarom die Koning van dat Koninkrijk. Bent u reeds onderdaan van die Koning, burger van dat Koninkrijk? Door het wonder van genade? Roep Hem aan! Hij is de almachtige Koning; Hij brengt in Zijn Koninkrijk!

Van de administratie

Hartelijk dank voor de opgaven van 6 nieuwe abonnees voor ons blad. Verder ontvingen we een gift voor de school in Dundas van de Commissie Winteravondlezingen te Urk.

Voor dit laatste namens het Schoolbestuur van de Rehobothschool eveneens hartelijk dank.

Adm. Bewaar het Pand: A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 Alphen a.d. Rijn. Telefoon: 0172-474 202.

Postbank: 704350.

Van de redactie

Inhoud

Ds. P. den Butter schrijft verder over de brief van de apostel Paulus aan de Filippenzen, Ds. E. Hakvoort besluit

Dit blad is een uitgave van de stichting Bewaar het Pand te Meerkerk.

Versijnt eens in de veertien dagen

COMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. P. den Butter en Ds. A. van Heteren.

ADRES VAN DE REDAKTIE:

Copie voor het volgende nummer van "Bewaar het Pand" zenden naar: Ds. A. van Heteren, Voordijk 247, 2992 AL Barendrecht, telefoon 0180-613069.

ADMINISTRATIE:

A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a/d Rijn, tel. 0172-474202, postrek. 70.43.50 t.n.v. de administrateur van "Bewaar het Pand" te Alphen a/d Rijn.

Abonnementsprijs f 10,- per jaar. Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en Canada 5 dollar per jaar.

Advertenties f 0,60 per mm met een kolombreedte van 6 cm.

Bij kontrakt korting.

ISSN nummer: 0166 - 4646

Dit tijdschrift wordt ten behoeve van iedereen die niet op de gebruikelijke manier kan lezen uitgegeven op geluidscassette en/of in braille, groot-letter of via de Electronische Postbus. Informatie en opgave: CBB, Christelijk Bibliotheek voor Blinden en Slechtienden, Postbus 131, 3850 AC Ermelo, tel. 0341-551014.

zijn serie over de geestelijke verlaten. We zeggen hem hartelijk dank voor zijn medewerking aan ons blad.

Ds. H.C. van der Ent

We hebben vernomen dat de lichamelijke krachten langzaam afnemen. Geestelijk mag het goed zijn. Het laatste wat wij vernamen was dat de prikkel uit de dood was weggenomen en dat er geen strijd was. We wensen Ds. Van der Ent, zijn vrouw en al de zijnen van harte sterkte en de nabijheid des Heeren toe.

Ds. M. Vlietstra

Ds. Vlietstra mocht gedenken dat hij 45 jaar geleden in het ambt van die-

naar des Woords werd bevestigd. Tevens mocht stilgestaan worden bij het 45-jarig huwelijk van Ds. en mevr. Vlietstra. Met beide mijlpalen willen wij Ds. en mevr. Vlietstra met allen die lief en dierbaar zijn van harte gelukwensen. Er is reden tot verwondering over de goedheid en trouw des Heeren. Moge de Heere nog wat dragen en sparen voor elkaar en voor de kinderen en kleinkinderen. De Heere geve bij het klimmen der jaren lust, kracht en liefde om de zeer gewaardeerde arbeid voor ons blad nog wat te mogen voortzetten. Van harte Gods zegen in alle opzichten toegewenst.

AvH.

Paulus en de Filippenzen (7)

"Opdat gij oprecht zijt en zonder aanstoot te geven tot op de dag van Christus; vervuld met vruchten der gerechtigheid, die door Jezus Christus zijn tot heerlijkheid en prijs van God"
(Fil. 1:10b, 11)

Paulus vertelt in dit gedeelte van zijn brief aan de Filippenzen wat hij voor hen van de Heere vraagt als hij voor hen het gebed doet. De hoofdzaak is dat hun liefde overvloediger mag worden. En dat die liefde gepaard mag gaan met kennis en een geestelijk onderscheidingsvermogen, waardoor ze de wil des Heeren mogen kennen om zich ook overeenkomstig die wil te gedragen. Deze dingen lezen we in vers 9 en het eerste deel van vers 10. Lezen we vandaag verder dan zien we dat Paulus nog iets meer op het oog heeft als hij van de Heere vraagt dat hun liefde mag toenemen. En het eerste waar hij dan over spreekt is, dat hij het welzijn van de Filippenzen zoekt. Van dat welzijn noemt hij verschillende aspecten.

Oprechtheid

"Opdat gij oprecht zijt". Oprechtheid - wat is dat? Oprechtheid is het tegengestelde van geveinsdheid, namaak, oneerlijkheid. Oprecht zijn is wáár zijn, ongeveinsd zijn, echt zijn.

Wat dit is, kan mooi geïllustreerd worden als we de tekst in de Engelse vertaling lezen. Daar lezen we: "That ye may be sincere". Het woord 'sincere' komt uit het Latijn: sine cera. Dat betekent: zonder was. Dat gaat terug op het feit, dat de Romeinen een bepaald soort porcelijn kenden, dat uiterst

breekbaar was; zelfs bij het vervaardigen ervan ging het soms al mis. Nu waren er oneerlijke handelaren, die barstjes, die er in het porcelijn gekomen waren, onzichtbaar maakten met een bepaald soort was. Oppervlakkig gezien was er dan niets van te merken, dat er barstjes in zaten. Alleen als je het kopje of het schoteltje tegen het licht hield, vertoonde de plek waar de was aangebracht was, een donkere kleur. Zo kunnen we het woord 'sincere' omschrijven als: het kan tegen het licht gehouden worden en dan blijkt dat er niet mee geknoeid is.

Dat is in feite oprechtheid. Er zit geen bijmengsel in. Er zitten geen vreemde bestanddelen in. Het is zuiver, puur. Een oprecht christen is een christen, die geen masker draagt en die niet slechts een gedaante van godzaligheid heeft, terwijl hij de kracht ervan verloochend heeft. Een oprecht christen kan tegen het licht van Gods Woord gehouden worden en dan blijkt hij zuiver te zijn. Hij is niet alleen van buiten een christen, maar ook van binnen.

Die oprechtheid zal dan blijken in het kiezen van het goede en in het verwerpen van het kwade. De oprechte schuwt te zonde, zelfs de zondige gedachten. Hij permitteert zich ook geen verborgen zonden, want hij weet dat de ogen des Heeren in alle plaatsen zijn, beschouwende de goeden en de kwaden (Spr. 15:3). Is hij toch in de zonde terecht gekomen, dan verfoeit hij zich en belijdt het met een verbroken hart. Hizkia is een voorbeeld van deze oprechtheid als hij in 2 Kon. 20:3 zegt: "Och, Heere, gedenk toch, dat ik

voor Uw aangezicht in waarheid en met een volkomen hart gewandeld en wat goed in Uw ogen is, gedaan heb". Hizkia is niet bang als God hem 'tegen het licht zou houden'. Net als Petrus, die oprecht durfde zeggen: "Gij weet dat ik U liefheb" (Joh. 21:17).

Zonder te struikelen

Volgens onze Statenvertaling schrijft Paulus vervolgens dat hij hoopt dat ze in Filippi mogen leven zonder aanstoot te geven. Natuurlijk is dat een zaak, waar ze in Filippi goed erg in moeten hebben. De Schrift waarschuwt vaker voor het gevaar dat we voor anderen een oorzaak van struikeling zullen zijn. Want dat is aanstoot geven. Dan zijn we er de oorzaak van dat een ander tot zonde verleid wordt. Inderdaad, voor dit kwaad dienen ook de Filippenzen bewaard te worden.

De bedoeling van Paulus in dit verband lijkt echter toch wat anders te zijn. Hij bidt voor de Filippenzen dat zij zelf niet zullen struikelen. Dat ze niets zullen doen wat met hun belijdenis in strijd is. Ze hebben een zuiver geweten nodig voor God en de mensen. Daarin moeten ze zich oefenen, zoals Paulus zelf zich daar ook in oefent: Hand. 24:16. En zo behoort het toch te zijn in het leven van een christen, dat hij noch door Gods wet, noch door zijn eigen geweten, noch door een medemens beschuldigd kan worden.

Toch komt zulk struikelen bij Gods kinderen meer dan eens voor. Helaas! Gods Woord vertelt ons eerlijk, dat het zelfs de apostel Petrus overkwam. Petrus had van de Heere een duidelijke openbaring ontvangen, dat hij de heidenen niet langer als onrein mocht beschouwen (Hand. 10). Ook voor hen heeft God Zijn Evangelie bestemd. Toch was er een moment in het leven van Petrus, dat hij uit mensenvrees in de strik viel. Toen de Joden hem samen met heidenen aan tafel zagen, trok hij zich haastig en heimelijk uit hun kring terug. Daarin 'wandelde hij niet recht' zoals Paulus zegt (Gal. 2:14). Er was voor Paulus dan ook reden om Petrus in het openbaar te bestraffen, want Petrus struikelde niet alleen zelf, maar hij gaf tevens anderen aanleiding om ook te struikelen.

Welnu, het is Paulus' bede, dat God de Filippenzen voor het een zowel als voor het ander wil bewaren.

Dat Paulus de Filippenzen deze dingen toebidt houdt verband met het feit, dat hij er altijd rekening mee houdt, dat er een dag gaat komen waarop we allemaal geoordeeld zullen worden; de dag van Christus. Christus komt terug om te oordelen de levenden en de doden. Dan zullen ook alle verborgenheden van het hart der mensen geopenbaard worden: 1 Cor. 4:5. Dat betekent dat het een zeer gewichtige dag zal zijn. Zullen we dan beschaamd gemaakt worden? Wie kan die dag tegemoet reizen met vertrouwen? Dat zal alleen kunnen als we oprecht zijn en zonder aanstoot.

U merkt, dat Paulus hier dezelfde gedachte onder woorden brengt, die we ook in ons Doopsformulier vinden. In het dankgebed na de doopsbediening wordt voor de gedoopte kinderen gebeden dat ze eens zonder verschrikken voor de rechterstoel van Christus zullen mogen verschijnen. Zonder verschrikken! Kan dat? Voor de geduchte rechterstoel van de Rechter van hemel en aarde? Ja, dat kan, als we de weldaden hebben mogen leren kennen, waar Paulus hier om bidt. Maar dan ook alleen dan!

Vruchten der gerechtigheid

Paulus wenst de Filippenzen nog iets toe en ook dat aspect neemt hij gedurig in zijn gebed op. Dit namelijk, dat ze vervuld mogen zijn met vruchten der gerechtigheid.

Welke gerechtigheid bedoelt hij hier? Niet wat wel genoemd wordt de toegerekende gerechtigheid van Christus. Natuurlijk heeft een zondaar ook die gerechtigheid nodig. Hoe zou hij anders voor God kunnen bestaan? Alleen als we bekleed zijn met de mantel van Christus' gerechtigheid kan dat. Maar, al is die toegerekende gerechtigheid van Christus absoluut noodzakelijk, Paulus doelt hier op iets anders. Waarop dan? Op de gerechtigheid die uitgewerkt wordt in de heiligmaking. Wat is dat?

Dat een mens gelijkvormig gemaakt wordt aan Gods wet en dat hij in oprechtheid leert wandelen in Gods wegen, in de vreze des Heeren. Gerechtigheid is immers dat we in overeenstemming zijn met Gods wet. God is rechtvaardig en de Zijnen moeten op Hem gelijken. De vruchten der gerechtigheid waar Paulus om bidt zijn dus die werken, die geschieden in overeenstemming met Gods wet. Met

andere woorden: Paulus doelt op de goede werken, die uit een waar geloof, naar Gods wet en tot Gods eer geschieden. Zo lezen we het in Zondag 33 van de Heidelbergse Catechismus. De goede werken, die God voorbereid heeft opdat wij daarin zouden wandelen.

Paulus bidt dat ze met die vruchten vervuld mogen zijn. Nee, hij is niet van mening dat het al in orde is en dat ze tevreden mogen zijn als er bij de Filippenzen een paar van die vruchten gevonden worden. Paulus wenst hen een volheid toe. En hiermee is hij volledig in overeenstemming met het woord van Jezus: "Hierin is Mijn Vader verheerlijkt, dat gij véél vrucht draagt" (Joh. 15:8).

Veel vrucht. Dat houdt in dat de christen met zijn hele leven vrucht draagt; met alles wat hij is en heeft. Dat houdt ook in dat een christen allerlei soorten vruchten voortbrengt. In Gal. 5:22 lezen we van de negenvoudige vrucht des Geestes. In 2 Petrus 1 somt de apostel allerlei christelijke deugden op: deugd, kennis, matigheid, lijdzaamheid, godzaligheid, broederlijke liefde, liefde jegens allen. Het houdt tenslotte ook in dat een christen ten allen tijde vrucht zal dragen.

Dat Paulus bidt om vervuld te worden met die vruchten laat ook weten, dat hij van God veel verwacht. God is geen karig God, die maar net genoeg wil geven. Hij geeft mild en overvloedig. En er mag ook veel van Hem verwacht en gevraagd worden. Hij heeft Zelf gezegd: Doe uw mond wijd open en Ik zal hem vervullen (Psalm 81:11).

Is dat vrucht dragen dan het werk van de gelovige zelf? Nee, Paulus maakt duidelijk dat het alleen kan door Jezus Christus. De vrucht komt niet bij hen vandaan. "Uw vrucht is uit Mij gevonden" (Hos. 14:9). Is de christen dan geheel passief in deze dingen? Kan een kind van God zich dan terecht verontschuldigen als er gebrek is in vrucht dragen? Zeker niet! Dat zou op antinomianisme uitlopen en antinomianisme is een ergerlijke ketterij. Gods kind draagt een grote verantwoordelijkheid.

Hoe liggen de dingen dan? Joh. 15 laat het ons zien. De vrucht aan de rank komt voort uit de wijnstok. De rank draagt geen vrucht van zichzelf, zo zij in de wijnstok niet blijft (vs. 4).

“Zonder Mij kunt gij niets doen” (vs. 8). Maar anderzijds is het de roeping en de plicht van de rank om in de wijnstok te blijven (vss. 4, 5, 7). Datzelfde vinden we in 1 Joh. 2:28 waar de apostel zegt: En nu kinderkens, blijft in Hem!

Tot heerlijkheid en prijs van God

Nog één ding voegt Paulus aan dit alles toe. Hij heeft, zoals we zagen, het welzijn van de Filippijzen op het oog als hij voor hen bidt. Hij heeft echter vooral de eer van God op het oog. In alles wat hij voor de Filippijzen vraagt staat hem dit doel voor ogen, dat God verheerlijkt zal worden. Dat alles mag zijn tot heerlijkheid en prijs van God.

Heerlijkheid is de uitstraling van al Gods deugden; de openbaring van Zijn Wezen. God is vol volmaaktheden en die alle tesamen vormen zijn heerlijkheid. Zoals we de zon kennen door middel van haar stralen zo kennen we God door middel van Zijn heerlijkheid; alles wat van Hem uitstraalt.

Prijs is de reactie van Gods schepselen die Zijn heerlijkheid gezien en erkend

hebben. Laat ik een voorbeeld gebruiken. Denk aan een kunstwerk, dat door een kunstenaar vervaardigd is. Het is echter nog niet onthuld. Er hangt nog een groot kleed overheen. Maar dan nadert het moment waarop de onthulling zal plaatsvinden. De genodigden wachten met spanning. En dan... het kleed wordt weggenomen en het kunstwerk wordt zichtbaar... En de toeschouwers beginnen hun bewondering voor wat ze te zien krijgen te uiten. Dat is de prijs, de lofprijzing.

Zaligmaken is Gods grootste kunstwerk. Als dat kunstwerk aanschouwd wordt krijgt God er de eer voor. Zie Jes. 55:13. Als een doorn verandert in een denneboom en een distel in een mirteboom, dan zal dát de Heere zijn tot een naam en tot een eeuwig teken dat niet uitgeroeid zal worden. Toegestapt op de dag van Christus betekent het dit: Als op die dag gezien zal worden wat God in Christus heeft tot stand gebracht en als de Bruid zonder vlek en zonder rimpel zal worden voorgesteld, dan zal God ten hoogste verheerlijkt worden.

Den Butter

de naar de wil Gods in alle goede werken zoeken te leven.

B. Op grond van dit eerste advies mogen we, indien dat bekend is, ook wijzen op het werk Gods in het leven van de verlatenen in vroeger dagen. Asaf doet dat ook als hij in Psalm 77 zegt: “Ik overdacht de dagen van ouds, de jaren der eeuwen. Ik dacht aan mijn snarenspeel; in de nacht overlegde ik in mijn hart en mijn geest onderzocht”. De herinnering van de vorige staat is tot vertroosting voor het leven, waarin men zich nu bevindt. En juist dat vroegere leven kan de begeerte opwekken: ach, wierd ik derwaarts weer geleid. Dan zou mijn mond U d’ ere geven. Wie dat leven daarom mist en het nochtans begeert, zal worden opgewekt om het vurig te zoeken.

C. Daarbij is geen lijdelijkheid, maar lijdzaamheid van node. Daar moet ook op gewezen worden. Het mag niet in een berustende en afwachtede houding geschieden, maar in een wachtende houding, waarbij we biddend leren wachten op de Heere, meer dan de wachters op de morgen (Psalm 130). Zo getuigt Asaf in Psalm 77 bevestigend: “Ten dage mijner benauwdheid zocht ik de Heere, mijn hand was des nachts uitgestrekt en liet niet af; mijn ziel weigerde getroost te worden”. En zo lezen we van de bruid uit het Hooglied, toen ze haar Bruidegom was kwijtgeraakt: “Mijn liefste trok Zijn hand van het gat der deur; en mijn ingewand werd ontroerd om Zijn entwil. Ik deed mijn Liefste open, maar mijn Liefste was geweken. Hij was doorgedaan; mijn ziel ging uit vanwege Zijn spreken; ik zocht Hem, maar ik vond Hem niet, ik riep Hem, maar Hij antwoordde niet”. Maar dat is opdat ze zouden leren hoe kostelijk de gemeenschap met de Heere is en hoe verschrikkelijk de geestelijke verlatenheid is. Daarom moeten ze leren des te vuriger zich te benaastigen Hem te zoeken in het onderzoek van Zijn Woord en gebed.

D. En juist dat laatste, dat gebedsleven is zo belangrijk. De verlatene wordt opgeroepen vurig te bidden en smeken tot de levende God. Immers, in de verlatenheid dreigt zo gauw het gevaar, dat men zijn hulp en heil bij anderen dan de Heere zoekt. Zo ging Saul naar de waarzegster van Endor om de geest van Samuël te raadplegen, toen de Heere hem verlaten had. En de zieke koning Ahazia van

De geestelijke verlatingen (9)

We hebben in het vorige artikel in het kader van het pastoraat rondom de geestelijke verlating gezien, hoe men zich moet opstellen jegens een verlatene. Dat biddend luisteren allereerst nodig is. We hebben goedkope manieren van troosten en pastoraat bedrijven ontmaskerd als de kwaal verergeren. Nu willen we in het laatste artikel enkele pastorale adviezen doorgeven, die we wel kunnen gebruiken. Voorop moet dan staan, dat het altijd schriftuurlijk en confessioneel verantwoorde adviezen moeten zijn. We moeten troosten op grond van Gods Woord en wijzen naar Gods Woord. Vanuit Gods Woord mogen we hen, die verlaten zijn, onderwijzen.

A. Allereerst moeten we daarbij aandringen op een grondig zelfonderzoek. Wat is de oorzaak van de geestelijke verlating. Kan die worden aangegeven? Worden er bepaalde zonden aan de hand gehouden? “Doorzoek uzelf nauw, ja zeer nauw”, zegt Zefanja. Onderzoek u of gij in het geloof zijt. Als het om zonde of verachting in de genade gaat die haar oorzaak weer in

de zonde vinden, dan moeten we niet schuwen de zonde (indien mogelijk) concreet aan te wijzen. Zeker, dat is pijnlijk voor het vlees, maar toch profijtelijk. Dat hoeft niet botweg, zonder gevoel, maar kan vragenderwijs. Laat de mensen zo mogelijk zelf maar aanwijzen waar het op vast zit in hun leven.

Zo deed Nathan dat door de gelijkenis van het ooi-lam aan David voor te houden. En toen David zei: die man is gewisselijk een man des doods, maakte hij de scherpe toepassing: Gij zijt die man.

Juist dan is de belijdenis van zonden nodig. zodat de oorzaak van de verlating weggenomen wordt. Zo wordt waar: “‘k Bekend o Heere, aan U oprecht mijn zonden, ‘k verborg geen kwaad, dat in mij werd gevonden. Maar ik beleed na ernstig overleg mijn boze daan, Gij naamt die gunstige weg”.

Zo wordt de oorzaak van de verlating weggenomen en mag ook bij vernieuwing vanuit de begeerte de keuze in het hart vallen om de zonde te haten en te vlieden en om vanuit de lust en lief-

Samaria zond boden naar Ekron om Baäl Zebub, de vliegengod te raadplegen. Maar dan moet Elia zeggen: Is er dan geen God in Israël, dat gij heen gaat naar Ekron om Baäl Zebub te raadplegen?

Tot Hem alleen moeten ze smeken. En waar we niet bidden kunnen, laat dan de zucht van het hart maar omhoog stijgen: Heere, leer mij bidden, want ik weet niet te bidden gelijk het behoort.

Om voor Hem de schuld in die verlatenheid te beleven, bewenen en belijden. Daarbij mogen we de Heere niet dwingen, want alles is verbeurd en verzonddigd. Maar we mogen de Heere wel dringen. Opdat het waar worde: "Dit leert mijn ziel, U achteraan te kleven". En opdat ze met Jakob leren smeken: "Ik laat U niet gaan, tenzij Gij mij zegent".

E. In die weg mogen ze biddend wachten en wachtend bidden. Met Habakuk moet worden geleerd: "Ik stond op mijn wacht en ik hield wacht om te zien wat Hij in mij spreken zou. Zo Hij vertoeft, verbeidt Hem, want Hij zal gewisselijk komen, Hij zal niet achterblijven". Want: "Die de Heere verwachten, zullen de kracht vernieuwen; zij zullen opvaren met vleugelen gelijk de arenden".

Ja, "Wacht op de Heere, godvruchte schaar, houdt moed. Hij is getrouw, de Bron van alle goed. Zo daalt Zijn kracht op in zwakheid neer. Wacht dan, ja wacht verlaat u op de Heere".

Want Hij komt altijd onverwacht en ongedacht. Hij komt als een verrassend God. In die weg wordt het waar wat de bruid op Gods tijd mocht ervaren: "toen ik een weinigje van hen weggegaan was, vond ik Hem, Dien mijn ziele liefheeft".

En als Hij dan overkomt, dan troost Hij zoals niemand dat kan. "Als een, die zijn moeder troost, also zal Ik u troosten" (Jesaja 66:13).

O, dan wordt het voor die zielen waar, wat de Heere belooft: "Voor een klein ogenblik heb Ik u verlaten; maar met grote ontfermingen zal Ik u vergaderen. In een kleine toorn heb Ik Mijn aangezicht van u een ogenblik verborgen; maar met eeuwige goedertierenheid zal Ik Mij uwer weder ontfermen, zegt de Heere, uw Verlosser: (Jesaja 54:7, 8).

"Want bergen zullen wijken en heuvelen wankelen; maar Mijn goedertierenheid zal van u niet wijken, en het verbond Mijns vredes zal niet wankelen, zegt de Heere, uw Ontfermer" (Jesaja 54:10).

F. En hoe is dat nu mogelijk? Wel, hier mogen we elkaar wijzen op de Heere Jezus Christus, Die veel meer en veel dieper nog verlaten is geweest, dan dat zij op aarde ooit zullen kunnen ervaren.

Hij is verzocht geworden door de duivel in de woestijn. Hij is verzocht geworden in zijn leven doordat mensen Hem verachtten en de duivel in de gedaante van bezetenen op Hem afkwam.

Hij is voornamelijk verzocht en verlaten geweest aan het einde van Zijn leven. Maar aan het kruis wordt Hij van God en mensen verlaten. En dat was geen gedeeltelijke verlatenheid, maar een gehele verlatenheid. In die verlatenheid is het, dat Hij het uitriep: "Mijn God, Mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten? Zo heeft nooit iemand dat ervaren.

En nu zegt ons avondmaalsformulier daarvan ten troost verspreid in de smarten van de verlatenheid: "En heeft Zich vernederd in de allerdiepste versmaadheid en angst der hel, met lichaam en ziel, aan het hout des kruises, toen Hij riep met luider stem: "Mijn God, Mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten?" opdat wij tot God zouden aangenomen, en nimmermeer van Hem verlaten worden".

Ook de belijdenis spreekt daarover ten troost. In vraag 44 wordt gezegd: "Waarom volgt daar: nedergedaald ter helle? Opdat ik in mijn hoogste aanvechtingen verzekerd zij en mij ganselijk vertrooste, dat mijn Heere Jezus Christus door Zijn onuitsprekelijke benauwdheid, smarten, verschrikkingen en helse kwellen, in welke Hij in Zijn ganse lijden (maar inzonderheid aan het kruis) gezonken was, mij van de helse benauwdheid en pijn verlost heeft".

Ja, Hij is in alles verzocht geweest gelijk als wij, uitgenomen de zonde. Daarom kunnen en mogen we Gods kinderen juist daarmee vertroosten opdat ze Hem om ondersteuning zouden smeken.

G. Zo mogen we ook wijzen op het doel, dat de Heere met de geestelijke verlatenheid heeft. Dat is niet uit lust tot plagen, maar uit liefde. "Daarom ziet, Ik zal haar lokken en zal haar voeren in de woestijn; en Ik zal naar haar hart spreken" (Hos. 2:13).

Paulus zegt in Hebr. 12:11: "En alle kastijding als die tegenwoordig is, schijnt geen zaak van vreugde, maar van droefheid te zijn; doch daarna geeft zij van zich een vreedzame

vrucht der gerechtigheid dengenen, die door dezeve geoefend zijn".

Daarom worden we ook opgeroepen in de volgende verzen: "Daarom, richt weder op de trage handen en de slappe knieën; en maakt rechte paden voor uw voeten, opdat hetgeen kreupel is, niet verdraaid worde, maar dat het veeleer genezen worde".

H. Daarbij mogen we, niet allereerst, maar toch ook troosten met de wetenschap, dat de geestelijke verlatenheid dan wel dikwijls tot onze schande zijn omdat ze getuigen van de zonde, maar dat ze toch ook alleen voorkomen bij Gods kinderen. Ze zijn een bewijs van het genadewerk Gods in de ziel. Wijs hen er maar op, dat de Heere wel Zijn genadewerkingen inhoudt, maar niet Zijn genade Zelf. Dat Hij Zijn eigen werk voleindigt.

Ook dat mag een aansporing zijn om te smeken of de Heere nog eens op Zijn eigen werk terug wil komen. Dan mogen ze de Heere wijzen op Zijn woord en pleiten op Wie Hij is: "En de Allerhoogste Zelf zal hen bevestigen" (Psalm 87:5b).

Daarom haalt artikel 26 van de N.G.B. ten troost aan wat Paulus in Hebr. 4:14-17 zegt: "...Want wij hebben geen Hogepriester, Die niet kan medelijden hebben met onze zwakheden, maar die in alle dingen, gelijk als wij, is verzocht geweest, doch zonder zonde. Laat ons dan met vrijmoedigheid toegaan tot den troon der genade, opdat wij barmhartigheid mogen verkrijgen, en genade vinden, om geholpen te worden, ter bekwamer tijd". En zegt de Heere niet Zelf: "Komt herwaarts tot Mij, allen die vermoeid en belast zijt, en Ik zal u rust geven"?

- Op Hem mogen ze wijzen ook bij alle tegenwerpingen en vragen, die ze nog in kunnen brengen. Want dat kunnen er vele zijn. Vragen als: moet ik mij in die geestelijke verlatenheid onthouden van het heilig avondmaal of niet; is het verlangen naar genade wel echt; heb ik de zonde tegen de Heilige Geest niet begaan; ben ik geen huichelaar; ben ik geen afvallige; enz. Het zou te ver voeren om daarop hier antwoord te geven. Het zijn dikwijls vragen, waar de Heere Zelf een antwoord door Woord en Geest op moet geven. Maar daar mogen we elkaar dan ook op wijzen en aansporen onze kracht en hulp alleen van Hem te verwachten.

En welk een zalige vreugde geeft het als het de Heere behaagt de geestelijke verlatenheid op te heffen en zelf wederom

terug te komen in de ziel van Zijn kinderen om ze lieflijk te gaan omhelzen. Als Hij terugkomt, komt Hij voller en rijker terug als tevoren. Dan wordt al wat aan Hem is gans begeerlijk. Dan mogen ze Hem bij vernieuwing omhelzen in het geloof. O, dan kunnen ze Hem niet meer missen, maar gaan in het geloof nauwgezet leven. Want de liefde Gods is in hun hart uitgestort en daarom willen ze Hem niet meer bedroeven. O, hier worden Gods kinderen nog wel verlaten van de Heere om ze te louteren door het lijden gelijk het zilver wordt beproefd. Maar eenmaal gaat ook dat voorbij. Dan is geen verlaten meer nodig, want dan zullen ze altoos bij de Heere mogen zijn en ontvangen allen, die wettig gestreden hebben, de kroon des levens om God eeuwig te eren. En dan geldt ook van de ambtsdragers, wat David in Psalm 41 zingt: "Welzalig hij, die zich verstandig draagt bij een ellendig mens; de Heere zal hem, wanneer hij treurt en klaagt, bevrijden naar zijn wens. Behoeden en doen leven hier op aard', in vreed' en zaligheid; nooit van Zijn God verlaten, maar bewaard voor 's vijands boos beleid".

Ds. E. Hakvoort

Deputaten

'Pastoraat in de Gezondheidszorg' van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland

Pastorale handreiking over incest
Reeds eerder is gewag gemaakt van een aantal door Deputaten 'Pastoraat in de Gezondheidszorg' te beleggen bijeenkomsten inzake de problematiek rondom 'incest'. Opnieuw hebben Deputaten een aantal bezinningsavonden over dit onderwerp belegd en wel D.V. op Donderdag 26 februari 1998 in Bunschoten in 'de Fontein', Bikersweg 7 en op donderdag 19 maart 1998 in Assen in de Bethelkerk, Groningerstraat 14 en op donderdag 2 april 1998 in Goes in de Maranathakerk, Bergweg 43 a Alle avonden vangen aan om 19.30 uur. Nadere informatie c.q. de handreiking over incest kunt u bestellen bij Mw. M. de Graaf-Floor, Cattenbroekerdijk 13 A, 3446 HA Woerden tel./fax: 0348-422 530. U kunt zich hier eveneens opgeven voor één van deze bezinningsavonden. Mocht er behoefte zijn aan een gesprek over dit onderwerp dan kunt u bellen met onze arts, dr. T. Brand, tel. 0180-623 046.

Rehoboth Christian School Dundas (Ontario, Canada)

Enkele maanden geleden werd in ons blad melding gemaakt van een CD-actie voor de school in Dundas. Ook werd in ons blad een bericht opgenomen over de op 8 september in de Chr. Geref. Kerk te Katwijk aan Zee gehouden zangavond ten bate van hetzelfde doel. We zijn blij dat we nu de verrassende totaalopbrengst van beide activiteiten kunnen medelen: deze is f 6.759,63! Bij de CD-actie zijn 70 CD's en 9 bandjes verkocht; netto-opbrengst f 755,25. De kerkenraad van de Chr. Geref. Kerk te Elburg maakte n.a.v. de CD-actie spontaan een gift van f 500,- over. De collecte, gehouden tijdens de Koor- en Samenzangavond op 8 september, bracht incl. nagiften en na aftrek van de onkosten f 4.111,58 op. Van deze avond werd een opname gemaakt, waarvan 158 bandjes verkocht werden. Dit bracht nog eens f 1.309,54 netto voor de school op. Tenslotte zorgde een bedrag van ruim f 83,- aan "overbetalingen" voor het netto-eindbedrag: f 6.759,63! Hartelijk dank aan allen die meewerkten om dit mooie bedrag te bereiken! We hopen dat de School in Dundas niet vergeten wordt: misschien zijn anderen op een idee gebracht!
Katwijk,
Egbert Slagboom, tel. 071-4029737
Niels van der Plas, tel. 071-4014449.

Boekbesprekingen

Joh. Westerbeke, **Jonge Zangers**, 116 blz., f 19,75, Uitgeverij "Middelburg".
Ondertitel: Het levenseinde en de verwachting van: Gerrit van Doesburg (Alkmaar), Leuntje van Rhijn (Katwijk), Lena Adriana Lampers (Arnhem) en Adriana Alida Leeuwenburg (Barendrecht).
Deze levensgeschiedenissen zijn vele jaren geleden ook uitgegeven en bijna niet meer bekend. Nu worden ze in een wat aangepaste spelling en met een kerkelijk-historische toelichting weer onder de aandacht gebracht. Het zijn aangrijpende en ontroerende geschiedenissen. Jong en oud kunnen hier lezen hoe de Heere wonderen van

waarachtige bekering gewerkt heeft in jonge levens tot eer van Zijn Naam. Wie vraagtekens zou zetten bij het vele dat soms in korte tijd wordt geleerd doet goed ter harte te nemen wat staat op blz. 64: "Wees ook niet te haastig in uw oordeel of het wel waar zou kunnen zijn, in zo een korte tijd een krachtadige bekering, na zo lang in de zonde doorgebracht te hebben. Ik vraag u op uw geweten af, of u in uw zonden en ellenden door de Heere staande gehouden en bekeerd bent, of om uw deugden waardiger was, toen Hij naar u omzag. U zult met mij moeten bekennen: 'Nee, het was alleen de vrije genade Gods, om de aangebrachte gerechtigheid van de Heere Jezus Christus.' En als u op het eerste woord van vrij spraak door het geloof aan uw hart gevoeld en ondervonden, door de dood zou weggenomen zijn, zou u dan de eeuwige gelukzaligheid niet ingegaan zijn? Dat kunt u niet ontkennen en daarom benijdt het hen dan niet, die in de eerste vruchten worden weggenomen. Men ziet meestal dat zij met de meeste vergenoeging heengaan, want zij worden in de eerste blijdschap weggenomen. Raak dan het welbehagen des Heeren niet aan, want u bezondigt u daarmee."

Joh. Westerbeke, **In de voorhoven des Heeren**, 152 blz., f 19,75, Uitgeverij "Middelburg".

Ondertitel: Uit het leven van Jacob van de Velde.

De auteur is voor het samenstellen van dit boekje uitgegaan van oude brieven die hiervoor beschikbaar werden gesteld. Het zijn in hoofdzaak brieven die Jacob van de Velde zelf ontvangen heeft vanuit zijn vriendenkring. Jacob van de Velde (1837-1912) is ambtsdrager geweest in Scherpenisse en Tholen. Een lezenswaardig boek, zeker voor de oudere mensen in Zeeland. Haat in eigen huisgezin is Van de Velde niet bespaard gebleven. We lezen op blz. 69: "Op een morgen zei hij tegen één van zijn jongens: 'Ik zou vandaag de schuur maar eens gaan teren.' 'Gaan teren?' zei de ander. 'Ik zal je lessenaar in de kerk te Tholen eens gaan teren, dan blijft je boek er aan plakken.' Ze gingen eens zo ver, dat er één een lange zwarte jas aan deed en een hoed opzette en zo naar buiten ging. De ander riep: 'Vader, daar komt Ds. Roelofsen!' De oude man pakte zijn krukken en liep naar buiten om zijn vriend te verwelkomen. Maar zijn ontnuchtering was groot."

Met belangstelling heb ik ook de vele brieven gelezen die predikanten hem geschreven hebben. Zo schrijft Ds. Fransen op blz. 76 over het sterven van Ds. Van Niel. Aan hem werd gevraagd wat zijn zielsoefeningen waren. Hij gaf als antwoord: "Om de tollenaarsbede te bemediteren: O God, wees mij zondaar genadig."

De Tempel, Alfred Edersheim, ingeleid door John J. Bimson, uitgave J.J. Groen en Zoon, 256 blz., f 59,95

De auteur (1825-1889) werd in Wenen geboren als zoon van Joodse ouders. Hij werd Presbyteriaans predikant en werkte onder de Joden in Roemenië. In 1875 trad hij toe tot de Anglicaanse Kerk van Engeland. Het boek werd voor het eerst in 1874 in het Engels uitgegeven. Prachtige kleurenfoto's zijn opgenomen. Ook vele opnamen van een maquette van de tempel van Herodes. Achterin een zaken- en een tekstregister. De auteur heeft gebruik gemaakt van Joodse bronnen bij de samenstelling van zijn boek. De archeologie stond nog in de kinderschoenen toen Edersheim zijn boek vervaardigde. De nieuwere resultaten van opgravingen zijn dus niet in zijn boek verwerkt. De auteur geeft veel informatie over de tempeldienst, de feesten, de offers die gebracht werden etc. Een goed en leerzaam naslagwerk waarin de lijnen naar Christus worden doorgetrokken. Nuttig om in onze gezinnen te hebben en voor hen die godsdienstonderwijs hebben te geven.

H. Natzijs, J. Mastenbroek, A. Bel, **In beeld gebracht**, 143 blz., f 37,90 (na 31 december f 44,90), uitgave Den Hertog-Houten. Ondertitel: Twee eeuwen kerkelijk leven. In dit boek wordt een rijk geïllustreerd beeld gegeven van de kerkgeschiedenis uit de negentiende en de twintigste eeuw. Het kerkelijk leven van de Afscheidenen, Kruisgezinden en Ledeboerianen, de Gereformeerde Gemeenten (in Nederland) en de Oud Gereformeerde Gemeenten wordt in korte trekken behandeld en het boek is van veel oude opnamen voorzien. Er zijn namelijk ongeveer 800 foto's opgenomen. Een enkele kritische opmerking willen wij maken. Het viel ons op dat bij het overzicht van de reformatische kerken op de blz. 12 en 13 de Ned. Geref. Kerken ontbreken, die uit de Ger. Kerken (Vrijg.) zijn ontstaan, terwijl op blz. 55 dit kerkverband wel wordt vermeld. Deze opmerking neemt niet weg dat we het een mooi kijkboek vin-

den wat we met genoeg hebben doorgenomen. Uiteraard wordt ook aan onze kerken vanaf 1834 aandacht gegeven.

Dagboeken

Voor de 115e maal is de kalender '**Honigdruppels**' verschenen in twee uitvoeringen, als blok op kartonnen schild en als boek voor f 17,95 (voor uitdeling gelden lagere prijzen) en voor de 31e maal is het bijbels dagboek '**Voor Hart en Huis**' verschenen waaraan meewerken Ds. D.J. Budding (Ned. Herv. predikant te Waarder), Ds. A. van Heteren (Chr. Geref. predikant te Barendrecht), Ds. G.S.A. de Knecht (Ned. Herv. predikant te Barneveld) en Ds. W. Silfhout (predikant van de Geref. Gemeente te Hendrik Ido Ambacht) voor f 12,95 (voor uitdeling gelden lagere prijzen; ook dit jaar in Grote-Letteruitgave f 19,95). Beide dagboeken zijn uitgegeven door J.J. Groen en Zoon, Leeuwarden. Tevens verscheen Bijbels Dagboek 1998 '**Leven en Licht**', bij Uitgeverij den Hertog Houten f 14,95, waaraan medewerkten Ds. C. Harinck en Ds. W. Harinck (Geref. Hem), Ds. P. den Butter en Ds. A. van de Weerd (Chr. Geref.) en Ds. G.C. Kunz en Ds. L.W.Ch. Ruijgrok (Ned. Herv.). De dagboeken zullen hun weg onder ons wel vinden. Moge de Heere de lezing ervan zegenen.

We ontvingen het **Jaarboek LCJ 1997**. Sinds enige jaren is het de gewoonte zo'n jaarboek uit te geven met informatie over de LCJ (Landelijke Commissie Jeugdcontacten Christelijke Gereformeerde Kerken). Ds. L.W. van der Meij schrijft over Bidden.. Of niet?", Ds. A. van Ek over "Bidden... maar wat?" en Ds. W.N. Middelkoop over "Bidden... en dan..". Verder het jaarverslag LCJ 1996/97 en een overzicht van de verschenen schetsen. Dan de programma's van de jeugdcontacten voor het seizoen 1997/98 en een lijst van aangesloten jeugdverenigingen en tenslotte een organisatie model van de LCJ.

Alexander Comrie, **Maak mij levend om Uws Naams wil**, 94 blz., f 19,50, Uitgeverij de Groot Goudriaan - Kampen.

Leerrede over Psalm 143:11 "O HEERE, maak mij levend om Uws Naams wil; voer mijn ziel uit de benauwdheid om Uw gerechtigheid." Ondertitel: Een dodige en benauwde ziel biddend om levendmaking en

troost, voorgehouden in een leerrede over Psalm 143:11. De preek is herschreven door dhr. C. Bregman. Van extreem lange zinnen zijn kortere zinnen gemaakt. De preek is van tussenkopjes voorzien wat de opbouw van de preek duidelijker doet uitkomen. In de tijd van Comrie was er sprake van ingezonkenheid, ook in onze dagen is dat werkelijkheid. Alexander Comrie is een belangrijk theoloog in de 18e eeuw geweest. Hij leefde van 1706-1774. Comrie werd in Perth (Schotland) geboren en ging in 1727 naar Rotterdam. In 1735 werd hij predikant in Woubrugge. Daar heeft hij bijna veertig jaar mogen arbeiden. In 1773 moest Comrie emeritaat aanvragen. In 1774 is hij overleden te Gouda en daar ook begraven. Comrie heeft in zijn leven veel gepubliceerd. De preek die nu opnieuw is uitgegeven is afkomstig uit zijn verzameling van leerredenen (1749-1750). Als basis voor de herschrijving diende de derde druk van het eerste stuk van bovengenoemd boek uit 1758. Eind vorige eeuw verscheen van de hand van Dr. A.G. Honig een biografie over Comrie waarin deze het belang tekende van de geschriften van Comrie. Comrie zag dat kerken in Nederland steeds achteruit gingen, dat een geest van diepe slaap over het volk werd uitgegoten, dat de zedeloosheid toenam en de ketterijen en de 'Atheïstigheid', steeds meer inslopen. Comrie begeerde heel het volk terug te roepen tot het Woord des Heeren. Daarmee stond hij in de traditie van de Nadere Reformatie. Comrie voelde zich ook bijzonder aangetrokken tot een man als Lodenstein. In de nu opnieuw gepubliceerde preek staat de dodigheid en de wederkeer van Gods kinderen tot de Heere centraal. Comrie heeft deze preek in 1741 te Woubrugge uitgesproken. De oorspronkelijk uitgesproken preek zal ongetwijfeld korter zijn geweest dan de uitgegeven preek. Comrie begeert ingezonken gelovigen te ontdekken aan hun kwaal, te bestraffen, te onderwijzen en te bemoedigen. Comrie moest in zijn tijd al klagen over dorheid en dodigheid in het geestelijke leven. Het is in onze tijd niet beter gesteld. Op de blz. 40-62 worden 23 oorzaken van dodigheid genoemd. Grote onkunde van God en van de dierbare waarheid van het Evangelie. Er is weinig verstandelijke kennis en nog minder bevindelijke kennis van de waarheid van het Evangelie. Er wordt niet nauwkeurig gelet op pas bekeerden, er wordt meer op hun spreken dan

op hun levenswandel gelet. Er wordt niet gelet op de kenmerken van genade en van een wedergeboren mens. Comrie wijst ook op ingezonken gezelschappen die als een dode zee zijn. Hij wijst op nalatigheid in de beoefening van de plichten der godzaligheid. Hij noemt een roerloos rusten op gedane plicht. Er was weinig waakzaamheid. Men ging zich onafhankelijk voelen door te vertrouwen op ontvangen genade. Een blijven staan bij de eerste beginselen van het christelijke geloof. Een teveel op de buitenkant gericht zijn met veronachtzaming van het inwendig en verborgen werk. Verdeeldheid onder de godzaligen. Het uitblussen, wederstaan en bedroeven van de Heilige Geest. Zondige eigenliefde. Het niet kunnen verdra-

gen dat de dodigheid onder ogen wordt gebracht. Uit de hoogte oordelen over anderen. Kritiek hebben op hen die aandringen op een heilige levenswandel. Rusten op de naam en de achting die men gekregen heeft in zijn eerste geloofsijver en levendige gestalte. Vanaf blz. 86 volgt de toepassing. Onbekeerden: Zij moeten de achting voor een dodige gelovige niet verliezen. Zij moeten ook niet denken dat wanneer Gods volk zo dodig is zij dan ook wel genade kunnen bezitten. Zij mogen dodige godzaligen niet hard vallen. Zij dienen eigen jammerlijke toestand voor God te beklagen. Indien de ziel enigermate aan de doodsheid is ontdekt dient zo iemand ernaar te staan dat de indrukken van het dood-zijn in de ziel diep wortelschieten. Tenslotte worden de oprechten aangesproken. Hun dodige toestand is beklagenswaardig. De oorzaken van dodigheid dienen onderzocht te worden. Zulken worden aangespoord te roepen en hun gedaante aan de Heere te vertonen. Zij dienen na genezing door toepassing van het bloed van Christus te staan naar meer

nauwgezetheid en levendigheid. Een goede zaak deze inhoudsvolle preek te lezen.

Honger en kou in Bulgarije

In Oost-Europa wordt pure armoede geleden. Duizenden mensen in Bulgarije, Moldavië, de Oekraïne en Roemenië dreigen deze winter te sterven van honger en kou. Voor f 20,- per maand helpt u een arm gezin overleven. Bel 033 - 2463208 voor meer inlichtingen.

Winterhulp Oost-Europa

Giro 3535181

Stichting Kom Over En Help
Postbus 138
3860 AC Nijkerk

Hulp aan kerken en christenen in Oost-Europa

GBS

Bijbels in Statenvertaling

Zakbijbels met zilveren en gouden slot

Een heel bijzonder geschenk voor bijzondere gelegenheden. Aan deze zakbijbels met zilveren sloten is veel zorg besteed. Formaat 8,6 x 12,4 cm. Met Psalmen, Catechismus en Formulieren.

D32z	in zwartleren band	f 365,-
D34z	idem, met duimgrepen	f 397,50
D32az	in antiek-bruine lederen band	f 435,-
D34az	idem, met duimgrepen	f 472,50
	Zakbijbels met gouden slot vanaf	f 872,50

Folder op aanvraag beschikbaar.
Ook verkrijgbaar in de boekhandel.

Gereformeerde Bijbelstichting

Postbus 168, 4140 AD Leerdam, tel.: (0345) 61 01 55

BKG

Hebt u kraam- of gezinshulp nodig, bel ons dan:

0318 - 52 77 99

Voor hulpverlening dag en nacht bereikbaar

Voor inlichtingen niet bellen tussen 16.00 en 19.00 uur. Laat u wel tijdig inschrijven!

- Wij verzorgen begrafenissen in elke woonplaats op de Veluwe en in Flevoland
- Opbaring zowel thuis als in elk gewenst rouwcentrum
- Ongeacht bij welk begrafenis fonds men (eventueel) is aangesloten
- Dag en nacht bereikbaar
- Geen crematies

Begrafnisverzorging Vos

Het Drie 32
3888 KE Uddel
Tel. 0577 - 401689

Vergeet de Kleintjes niet...

Wij maken kleurrijk materiaal voor kinderevangelisatie in het Spaans.

Bron:

Westminster Confessie

Steun dit project!

Met een gift voor onze

Najaarsactie

Spaanse Evangelische Zending

Postbus 273 - 3370 AG Hardinxveld-Giessendam

Tel./Fax : 0184-611607 b.g.g. 06-52794013

postbank : 95200

bank : 2510.99.245

Bestuur SEZ: ds. M.C. Tanis, Sliedrecht (voorzitter); ds. L. Blok, Ermelo (2e voorzitter); A. Stam, Apeldoorn (secretaris); L.C. Pols, Krimpen a/d IJssel (penningmeester); O. van de Breevaart, H. I. Ambacht; ds. G. Hendriks, Achterberg; ds. G. Nieuwenhuis, Bodegraven; ds. P.J. Teeuw, Veenendaal; ds. A. van de Weerd, Dordrecht

Gratis (dia)voorlichting over Spanje of Cuba: telefoon 0184-611607 of 06-52794013

BON

Deze bon in envelop zonder postzegel zenden aan: SEZ, Antwoordnummer 920, 3350 VG Hardinxveld-Giessendam

- ☐ U kunt mij noteren als nieuwe abonnee op uw contactblad Zendingsbode ad f 7,- per jaar
- ☐ Ik wil liever eerst een proefnummer
- ☐ Neem contact met mij op i.v.m. voorlichting.

tel. nr.

Naam

Adres

Postc./Woonpl.

Bemiddeling Kraam- en Gezinszorg Meijer (B.K.G.M.)

Reeds velen maakten gebruik van de bemiddeling voor Kraam- en/of Gezinszorg.

Heeft u Kraam- of Gezinszorg nodig en u bezit geen TV, bel dan gerust.

Bemiddeling Kraam- en Gezinszorg Meijer

Telefoon 0294-231145, mevr. J. Meijer.